De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Internationaal Beleid
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Onze referentie
67228059

Uw referentie

Bijlagen

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Datum 17 november 2026

Betreft Reactie op Schriftelijk Overleg inzake o.a. de geannoteerde agenda OJCS-Raad 19 en 20 november 2026

Hierbij zenden wij u, mede namens de staatssecretaris van Digitale Economie en Soevereiniteit, de antwoorden bij het schriftelijk overleg inzake de geannoteerde agenda's van de Onderwijs-, Jeugd, Cultuur- en Sportraad (OJCS-Raad) van 19 en 20 mei 2026.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Rianne Letschert

De staatssecretaris van Onderwijs en Emancipatie,

Onze referentie
67228059

Judith Zs.C.M. Tielen

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie
De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en de overige stukken voor de OJCS-Raad. Goed onderwijs en de ontwikkeling van vaardigheden zijn van groot belang voor het toekomstige verdienvermogen en het concurrentievermogen van Nederland en Europa. Tegelijkertijd blijven deze leden van mening dat onderwijs bij uitstek een nationale aangelegenheid is. Zij hebben daarom nog enkele vragen.

Raad wil AI-vaardigheden versterken via onderwijs
De leden van de VVD-fractie onderschrijven het belang van het ontwikkelen van AI-vaardigheden via het onderwijs. Kunstmatige intelligentie biedt kansen om het onderwijs te verbeteren en leerlingen en studenten beter voor te bereiden op de arbeidsmarkt van de toekomst. Daarnaast vinden deze leden het van belang dat leerlingen AI kritisch en verantwoord leren gebruiken en door AI gegenereerde informatie kunnen beoordelen en verifiëren. Deze leden vragen het kabinet hoe de Europese afspraken over AI-geletterdheid in het onderwijs concreet bijdragen aan het versterken van AI-vaardigheden in Nederland, bovenop de al bestaande kerndoelen rondom digitale geletterdheid. Wat is de toegevoegde waarde van Europese afspraken op dit onderwerp, zo willen deze leden weten. Wat is de inzet van andere Europese landen op dit gebied en worden onderling best practices uitgewisseld?

Daarnaast vragen de leden van de VVD-fractie aandacht voor de Europese inzet op de ondersteuning van leraren bij het ontwikkelen van AI-vaardigheden. Hoe wordt dit in de buurlanden aangevlogen, zo vragen zij. Welke mogelijkheden ziet het kabinet om Europese samenwerking en kennisuitwisseling te benutten voor de professionalisering van leraren op dit gebied?

Raad wil STEM-onderwijs versterken voor innovatie en concurrentievermogen
De leden van de VVD-fractie zien sterk onderwijs in Science, Technology, Engineering en Mathematics (STEM) als een belangrijke voorwaarde voor innovatie en het Europese concurrentievermogen. De vraag naar technische en digitaal geschoolde werknemers neemt toe, terwijl in verschillende sectoren sprake is van personeelstekorten. Deze leden vragen het kabinet hoe de Europese inzet op STEM-onderwijs concreet bijdraagt aan het vergroten van de deelname aan STEM-opleidingen en het verbeteren van de aansluiting op de behoefte van de Nederlandse arbeidsmarkt. Welke initiatieven uit het Europese STEM Education Strategic Plan hebben volgens het kabinet de grootste toegevoegde waarde voor Nederland?

Ook vragen de leden van de VVD-fractie aandacht voor de toegankelijkheid van STEM-onderwijs en het vergroten van de deelname van meisjes en vrouwen aan technische opleidingen en beroepen. Welke concrete mogelijkheden ziet het kabinet om dit te bevorderen, en hoe kunnen Europese samenwerking en het uitwisselen van goede

voorbeelden hieraan bijdragen? Hoe wordt daarbij geborgd dat initiatieven aansluiten bij de praktijk en de behoeften van onderwijsinstellingen en werkgevers?

Europees Parlement wil 47,39 miljard euro voor een inclusiever Erasmus+
De leden van de VVD-fractie zien Erasmus+ als een waardevol instrument voor internationale samenwerking, studiemobiliteit en talentontwikkeling. Tegelijkertijd vinden deze leden het van belang dat het programma bijdraagt aan vaardigheden die aansluiten op de behoeften van de arbeidsmarkt en het Europese concurrentievermogen. Deze leden vragen het kabinet hoe de verdere ontwikkeling van Erasmus+ de aansluiting op de Vaardigheidsunie en de Europese arbeidsmarkt versterkt. Hoe wordt geborgd dat het programma niet alleen internationale mobiliteit stimuleert, maar ook bijdraagt aan de ontwikkeling van vaardigheden die nodig zijn in sectoren met personeelstekorten?

Inbreng van de leden van de PRO-fractie
De leden van de PRO-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige stukken.

In de geannoteerde agenda lezen de leden van de PRO-fractie bij de Raadsconclusies over vaardigheden en competenties voor het omgaan met AI dat Nederland met de ontwikkeling van het regieplan Digitalisering funderend onderwijs werkt aan meer samenhang, richting en duidelijke kaders voor digitalisering en aandacht heeft gevraagd voor het belang van een schoolbrede visie voor het ontwikkelen van digitale vaardigheden en AI-vaardigheden. Kan het kabinet ook met goede voorbeelden van Nederlandse scholen uiteenzetten hoe zo'n schoolbrede visie eruit kàn zien en met de duidelijke kaders toelichten hoe zo'n schoolbrede visie eruit móet zien?

Bij de Raadsconclusies over STEM-onderwijs lezen de leden van de PRO-fractie over de kernboodschap dat iedereen vanaf jonge leeftijd en gedurende hun hele leven toegang zou moeten hebben tot hoogwaardig en inclusief STEM-onderwijs. Deze leden vragen in hoeverre deze kernboodschap voor Nederland iets kan betekenen, mede in het licht van het gegeven dat Nederlandse leerlingen minder plezier ervaren in natuurwetenschappen dan leerlingen in de EU14-landen en ook het zelfconcept in natuurwetenschappen (het vertrouwen van leerlingen in hun eigen vaardigheden) in Nederland lager ligt dan gemiddeld in de EU14-landen.[1] Wil levenslange toegang tot STEM-onderwijs van jongs af aan in de Nederlandse situatie beklijven, is er dan geen flankerend beleid nodig? Wat gaat het kabinet ondernemen om Nederlandse leerlingen meer plezier te laten ervaren in natuurwetenschappen en hun zelfconcept in natuurwetenschappen te verhogen?

Bij de inzet van Nederland maakt het kabinet melding van de alliantie 'Worden wie je bent', waarbij men de belemmerende genderstereotypen in het onderwijs doorbreekt.

[1] Kamerstuk 31289, nr. 617, bijlage 2026D41558.

Al in 2017 heeft de Kamer het kabinet gewezen op schoolboeken die vol staan met stereotypen, maar destijds antwoordde de betrokken minister: “De Rijksoverheid gaat niet over de leermiddelen die op scholen gebruikt worden. Gezien de vrijheid van onderwijs is het dan ook niet passend voor de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media de educatieve uitgeverijen op de inhoud van leermiddelen aan te spreken.”[2] Betekent dit nog altijd dat schoolboeken in Nederland veel teniet kunnen doen van wat de alliantie tot stand brengt? Of ziet het huidige kabinet inmiddels meer mogelijkheden om stereotypen in schoolboeken tegen te gaan?
Bij het EU-Onderwijspakket merkt het kabinet terecht op dat onderwijs bij uitstek een nationale aangelegenheid is en dat Europese inzet er beperkt moet blijven tot thema’s met duidelijke meerwaarde. Nederland ziet meerwaarde in Europese ondersteuning op systeemniveau en bij digitalisering en AI. De leden van de PRO-fractie hebben niettemin bij het concept ‘meerwaarde’ behoefte aan verduidelijking. Deze leden vragen of het kabinet ook recente voorbeelden kan geven van voorstellen van Europese inzet die onvoldoende meerwaarde zouden hebben voor ons onderwijs en waarbij de Nederlandse vertegenwoordiging dus op de rem is gaan staan.

Bij het EU-werkplan voor cultuur 2027-2030 heeft Nederland onder meer ingezet op kansen en bedreigingen van AI. De leden van de PRO-fractie zien met lede ogen dat generatieve AI dreigt te leiden tot sloop van het verdienmodel in de cultuursector. Regelgeving moet auteursrechten, intellectueel eigendom en de rechtspositie van makers waarborgen. Dat is ook de reden waarom de Raad voor Cultuur recentelijk een wettelijk verplichte AI-heffing bepleitte voor aanbieders die via hun AI-modellen geld verdienen aan het werk van makers.[3] Kan het kabinet zo’n AI-heffing op nationaal niveau regelen? Of moet het per se op Europees niveau worden geregeld? Gaat de minister bij dit bespreekpunt ook de positie van makers, zoals auteurs, acteurs, musici, vertalers en journalisten aan de orde stellen en op de mogelijkheden om hun positie ten opzichte van grote techbedrijven, mediaplatforms en productie-instellingen te versterken? Ziet zij in de Europese regelgeving wellicht ook belemmeringen voor Nederlandse regelgeving voor generatieve AI, die makers moet beschermen tegen gedwongen contractuele bepalingen waarin zij hun werk moeten afstaan voor het trainen van AI-modellen? Welke Europese regelgeving betreft het dan? Hoe gaat zij deze dan wegnemen?

Bij de Europese culturele hoofdsteden wordt de inzet van Nederland om de actie voort te zetten en te moderniseren als instrument om culturele diversiteit, Europese identiteit en stedelijke ontwikkeling te stimuleren. De leden van de PRO-fractie juichen het voorstel toe om de jury uit te breiden met het nog op te zetten Youth Cultural Ambassador Network waarmee ook de stem van de jeugd wordt betrokken in het selectieproces. Kan het kabinet toelichten in hoeverre hiermee te zijner tijd wordt gewaarborgd dat activiteiten van een Europese culturele hoofdstad ook veel duidelijker iets voor en door jongeren worden?

[2] Kamerstuk 2018D17335.

[3] Kamerstuk 2026D34134.

Bij het beleidsdebat over bescherming van minderjarigen online is het kabinet voorstander van een minimumleeftijd voor sociale media van vijftien jaar, “zolang deze onvoldoende veilig zijn voor kinderen”. De leden van de PRO-fractie willen jongeren niet uitsluiten van de digitale wereld, maar zijn voor (gedifferentieerde) adviesleeftijden voor sociale media, waar deze verslavende algoritmen gebruiken. Door alleen maatregelen te nemen die kinderen beperken in hun toegang tot de online wereld, menen deze leden dat het echte probleem wordt vermeden. Hoe kijkt het kabinet naar de steun van bigtechbedrijven voor een leeftijdsgrens? Is dat niet bewijs dat de maatregel niet ver genoeg gaat? Onder welke voorwaarden is een leeftijdsgrens van 15 jaar voldoende veilig, zonder privacy- of online kinderrechten te beperken? De leden van de PRO-fractie willen graag concreet horen wat het kabinet gaat doen om verslavende algoritmes en manipulatief ontwerp te verbieden, zowel op Europees als op nationaal niveau.

Inbreng van de leden van de PVV-fractie
De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de stukken en hebben geen verdere vragen.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie
De leden van de CDA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de formele OJCS-Raad van 19 en 20 november 2026 en hebben daarover nog een enkele vraag. Deze leden lezen dat het kabinet inzet op een sterkere nadruk op de relatie tussen AI-vaardigheden, digitale soevereiniteit en het concurrentievermogen van Europa. Deze leden zien die relatie ook en vragen het kabinet hoe deze inzet zich in de praktijk materialiseert. In het bijzonder gezien de spanning die er kan bestaan tussen enerzijds de gevoelde noodzaak om in digitale geletterdheid op te bouwen en tegelijkertijd de afhankelijkheid van niet-Europese aanbieders om die digitale geletterdheid mee op te bouwen.

Inbreng van de leden van de JA21-fractie
De leden van de JA21-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de OJCS-Raad van 19 en 20 november 2026. Deze leden blijven van mening dat onderwijs in de eerste plaats een nationale bevoegdheid is. Wel vinden zij het zinvol om te kijken naar wat andere Europese landen doen om hun onderwijs in de basisvaardigheden te verbeteren en hoe zij zorgen voor voldoende opleidingen op het STEM-gebied. Zij hebben daarover nog enkele vragen.

De leden van de JA21-fractie lezen in de Talentstrategie dat het aandeel havisten met een natuurprofiel steeg, mede door het Deltaplan Techniek, maar na afloop van dat beleid is het aandeel weer gedaald. Ierland heeft juist een STEM-strategie voor tien jaar gevoerd (2017-2026). Is het kabinet bekend met de evaluatie van deze Ierse strategie? Welke onderdelen daarvan hebben aantoonbaar effect gehad? Kan de minister aangeven welke andere landen een succesvolle STEM-aanpak uitrollen en hoe ze dat financieren?

Zonder voldoende leraren wiskunde, natuurkunde en scheikunde komt van een STEM-strategie weinig terecht. De leden van de JA21-fractie wijzen op onderzoek in Engeland.[4] Daaruit blijkt dat een gerichte bonus van ongeveer £ 2.000 per jaar voor beginnende docenten wiskunde en natuurkunde het vertrek uit het onderwijs met circa 23 procent verminderde. Is de minister bekend met dit onderzoek? Welke instrumenten bestaan er op dit moment in Nederland om specifiek leraren in de bètavakken aan te trekken en te behouden en hoe worden die benut? Welke andere lidstaten werken met gerichte beloning of andere prikkels voor leraren in tekortvakken, en met welk resultaat?

Volgens PISA 2025 presteren Estland en Polen het best van de EU op wiskunde en Estland ook op natuurwetenschappen. Nederland scoort op wiskunde relatief goed, maar 30 procent van de leerlingen haalt in wiskunde en 27 procent in natuurwetenschappen niet het basisniveau. Kan de minister voor Estland en Polen aangeven wat bekend is over de factoren achter die resultaten? Denk aan curriculum, centrale examinering, de opleiding en vakkennis van leraren en de onderwijstijd voor wiskunde en de natuurwetenschappen. Welke van deze factoren verschillen het meest van de Nederlandse situatie?

Het STEM Education Strategic Plan van de Commissie kondigt onder meer een Europees STEM-competentiekader en een gemeenschappelijk Europees ingenieursdiploma aan. Kan de minister bevestigen dat deze instrumenten vrijwillig blijven en de Nederlandse bevoegdheid over curriculum en accreditatie niet op een onwenselijke manier raken? Welke Europese middelen zijn met dit plan gemoeid? Wat levert het Nederland concreet op bovenop wat al via de Talentstrategie en het Actieplan Groene en Digitale Banen gebeurt?
Nederland is verheugd over de focus op digitale autonomie in het onderwijs en steunt een Europese aanpak, onder meer via de EDU-EDIC, die alternatieven voor Big Tech-platforms in het onderwijs bevordert, en wordt daar voor gastland. Welke middelen zijn daarvoor gereserveerd? Wat is precies de inzet om die autonomie te bewerkstelligen?

Het kabinet schrijft dat Nederland meerwaarde ziet in Europese ondersteuning op systeemniveau: investeren in de kennisbasis over effectieve aanpakken, grensoverschrijdende monitoring en analyse van leerprestaties en het delen van goede praktijken. Kan het kabinet nu al ingaan op de vraag welke lessen van andere Europese landen te leren zijn ten aanzien van deze zaken? Welke mogelijkheden ziet het kabinet om leerprestaties grensoverschrijdend te monitoren en welke ideeën of plannen bestaan daarvoor?

Inbreng van de leden van de Groep Markuszower
De leden van de Groep Markuszower hebben kennisgenomen van de brieven van de ministers. Deze leden wachten de beantwoording met belangstelling af.

[4] Benhenda en Sims, 2022, The effect of financial incentives on the retention of shortage-subject teachers: evidence from England (https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10149734/).

II Reactie van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en staatssecretaris van Onderwijs en Emancipatie

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

Raad wil AI-vaardigheden versterken via onderwijs

Deze leden vragen het kabinet hoe de Europese afspraken over AI-geletterdheid in het onderwijs concreet bijdragen aan het versterken van AI-vaardigheden in Nederland, bovenop de al bestaande kerndoelen rondom digitale geletterdheid. Wat is de toegevoegde waarde van Europese afspraken op dit onderwerp, zo willen deze leden weten. Wat is de inzet van andere Europese landen op dit gebied en worden onderling best practices uitgewisseld?

Daarnaast vragen de leden van de VVD-fractie aandacht voor de Europese inzet op de ondersteuning van leraren bij het ontwikkelen van AI-vaardigheden. Hoe wordt dit in de buurlanden aangevlogen, zo vragen zij. Welke mogelijkheden ziet het kabinet om Europese samenwerking en kennisuitwisseling te benutten voor de professionalisering van leraren op dit gebied?

De kerndoelen digitale geletterdheid zien toe op wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Om leerlingen digitale geletterdheid bij te brengen zijn vaardige leraren nodig. Internationale raamwerken vormen een belangrijke basis voor de ontwikkeling van AI-geletterdheid en de professionalisering van leraren in Nederland. Voorbeelden zijn het AI-geletterdheidsraamwerk (AI-Lit) van de Europese Commissie en de OESO, gericht op leerlingen, en het AI-competentieraamwerk voor leraren van UNESCO.[5] In Nederland worden deze inzichten benut bij de ontwikkeling van raamwerken en praktische hulpmiddelen, zoals het AI-GO!-raamwerk van Npuls voor het vervolgonderwijs en het raamwerk AI-geletterdheid voor het funderend onderwijs van Kennisnet.[6] Hiermee kunnen scholen de AI-vaardigheden en professionaliseringsbehoeften van hun leraren in kaart brengen en gericht versterken.

Ook vindt regelmatig kennisuitwisseling plaats met andere Europese landen. Via *European Schoolnet,* een netwerk van 34 Europese ministeries van Onderwijs waarvan ook Nederland lid is, worden goede praktijkvoorbeelden, onderzoeksresultaten en ervaringen gedeeld. Zo bracht *European Schoolnet* in 2025 de beleidsaanpak en initiatieven rond AI in verschillende Europese onderwijssystemen in kaart, met aandacht voor AI-geletterdheid en lerarenprofessionalisering. Deze inzichten helpen Nederland om te leren van de aanpak in andere landen en andersom.

Een concreet voorbeeld van Europese samenwerking is het *Technical Support Instrument* (TSI)-project ‘Sterke onderwijsprofessionals in de digitale transitie’.[7] Hierin hebben

[5] Home | AILit Framework; AI competency framework for teachers | UNESCO

[6] AI-GO! Een raamwerk voor AI-geletterdheid in het onderwijs | Npuls; Werken met het raamwerk AI-geletterdheid - Kennisnet

[7] Analyse van professionalisering voor leraren voor de digitale transitie in Nederland en Vlaanderen Open overheid

Nederland en Vlaanderen gezamenlijk onderzocht welke vormen van professionalisering rond digitalisering effectief zijn, welke lessen uit andere Europese landen kunnen worden benut en hoe scholen dit kunnen toepassen. Dit heeft geleid tot een praktisch professionaliseringskader, dat met scholen is getest. Kennisnet heeft de inzichten vertaald naar een stappenplan waarmee scholen hun professionalisering gericht kunnen organiseren. Op deze manier worden Europese kennis en praktijkervaringen concreet benut om de professionalisering van leraren in Nederland te versterken.

Raad wil STEM-onderwijs versterken voor innovatie en concurrentievermogen

Deze leden vragen het kabinet hoe de Europese inzet op STEM-onderwijs concreet bijdraagt aan het vergroten van de deelname aan STEM-opleidingen en het verbeteren van de aansluiting op de behoefte van de Nederlandse arbeidsmarkt. Welke initiatieven uit het Europese STEM Education Strategic Plan hebben volgens het kabinet de grootste toegevoegde waarde voor Nederland?

De Europese inzet op onderwijs in *Science, Technology, Engineering* en *Mathematics* (hierna: STEM-onderwijs) biedt met name meerwaarde door internationale samenwerking en kennisuitwisseling en -opbouw te stimuleren. In relatie tot het Europese *STEM Education Strategic Plan* is een van de veelbelovende initiatieven de oprichting van het *European STEAM Executive Panel,* dat een nauwere internationale samenwerking oogt te bevorderen tussen vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en sociale partners. Ook de oprichting van het *European Skills Intelligence Observatory* (ESIO) heeft meerwaarde. Dit observatorium brengt voor de gehele EU de ontwikkelingen in de vraag naar en het aanbod van vaardigheden in kaart op basis van verschillende Europese databronnen. Daarnaast zijn de programma's *Girls go STEM* en *STREAM IT* goede voorbeelden van programma's die vanuit Europese samenwerking inzetten op het aantrekkelijker maken van STEM-opleidingen voor vrouwen.

Ook vragen de leden van de VVD-fractie aandacht voor de toegankelijkheid van STEM-onderwijs en het vergroten van de deelname van meisjes en vrouwen aan technische opleidingen en beroepen. Welke concrete mogelijkheden ziet het kabinet om dit te bevorderen, en hoe kunnen Europese samenwerking en het uitwisselen van goede voorbeelden hieraan bijdragen? Hoe wordt daarbij geborgd dat initiatieven aansluiten bij de praktijk en de behoeften van onderwijsinstellingen en werkgevers?

Het emancipatiebeleid zet o.a. in op het vergroten van het aantal vrouwen in techniek. Bijvoorbeeld via een meerjarig programma gefinancierd uit het Klimaatfonds gericht om gendergelijkheid in techniekonderwijs te versnellen. Daarnaast is binnen het programma Techkwadraat en Sterk techniekonderwijs (STO) aandacht voor het betrekken van meiden bij techniek in het funderend onderwijs, waarbij voor Techkwadraat breder gekeken wordt naar het inclusiever maken van het imago en de

beeldvorming rondom technologieonderwijs. Mede in dat kader doet het Research Centrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) onderzoek naar effectieve gedragsinterventies in het voortgezet onderwijs voor het bevorderen van de keuze voor bèta-profielen en STEM-studies met bijzondere aandacht voor het vergroten van de deelname van meiden aan STEM. In vergelijking met andere landen binnen de Europese Unie kent Nederland een sterke seksespecifieke opleidings- en beroepskeuze. Jongens en meiden kiezen volgens traditionele patronen, wat meer dan in veel andere landen leidt tot typische mannen- en vrouwenberoepen. Best practices uit het buitenland kunnen daarom worden benut voor het verbeteren van de Nederlandse aanpak. De EU bevordert gendergelijkheid in STEM onderwijs via onderzoek[8], projecten zoals *Girls go STEM* en *STREAM IT* en webinars voor leraren, met aandacht voor genderstereotypen en voorbeelden van inclusief lesmateriaal. Vanuit programma's als Techkwadraat wordt onder andere via de *EU STEM Coalition*[9] kennis gedeeld.

Europees Parlement wil 47,39 miljard euro voor een inclusiever Erasmus+

Deze leden vragen het kabinet hoe de verdere ontwikkeling van Erasmus+ de aansluiting op de Vaardigheidsunie en de Europese arbeidsmarkt versterkt. Hoe wordt geborgd dat het programma niet alleen internationale mobiliteit stimuleert, maar ook bijdraagt aan de ontwikkeling van vaardigheden die nodig zijn in sectoren met personeelstekorten?

Erasmus+ is een van de meest populaire en succesvolle programma's van de EU waarmee individuen de kans krijgen om hun educatieve, professionele en persoonlijke vaardigheden te ontwikkelen door middel van een studie, opleiding, werkervaring, jongerenuitwisseling of deelname aan vrijwilligerswerk in het buitenland. Zoals ook opgenomen in het BNC-fiche over het voorstel voor het nieuwe programma Erasmus+ 2028-2034 ziet het kabinet de verschuiving naar een grotere focus op de Vaardigheidsunie als een verbetering, mits er evenwichtig aandacht blijft voor onderwijs(beleid) en de doelstellingen voor individuele ontwikkeling, leermobiliteit, burgerschap en inclusie.[10] De aansluiting op de Europese arbeidsmarkt wordt versterkt doordat het programma bijdraagt aan de ontwikkeling van vaardigheden, zeker waar het gericht is op strategische sectoren met personeelstekorten, zoals technische sectoren. Ook draagt het programma bij aan internationale gebalanceerde mobiliteit, het aantrekken van internationaal talent en ontwikkelen van flexibele, mobiele werknemers. Daarnaast steunt het kabinet grensoverschrijdende initiatieven binnen Erasmus+ die de ontwikkeling van vaardigheden kunnen verbeteren, zoals de *Centres for Vocational Excellence* en de Europese Universiteiten Allianties.

Inbreng van de leden van de PRO-fractie

[8] Women in STEM in the EU: How to close the gender gap

[9] https://www.stemcoalition.eu/

[10] Fiche 16: [MFK] Verordening Erasmus+ programma

In de geannoteerde agenda lezen de leden van de PRO-fractie bij de Raadsconclusies over vaardigheden en competenties voor het omgaan met AI dat Nederland met de ontwikkeling van het regieplan Digitalisering funderend onderwijs werkt aan meer samenhang, richting en duidelijke kaders voor digitalisering en aandacht heeft gevraagd voor het belang van een schoolbrede visie voor het ontwikkelen van digitale vaardigheden en AI-vaardigheden. Kan het kabinet ook met goede voorbeelden van Nederlandse scholen uiteenzetten hoe zo'n schoolbrede visie eruit kàn zien en met de duidelijke kaders toelichten hoe zo'n schoolbrede visie eruit móet zien?

Het kabinet wijst erop dat scholen zelf verantwoordelijk zijn voor het ontwikkelen van een schoolbrede visie, waar digitale vaardigheden en AI een onderdeel van zijn, binnen de geldende juridische kaders zoals de kerndoelen digitale geletterdheid, bekwaamheidseisen voor leraren en de Europese *AI Act*. Met de acties en ambities in het Regieplan zullen de kaders, kennis, kunde en keuzes van en voor scholen en schoolbesturen worden versterkt en wordt gezamenlijk gezorgd voor de juiste ondersteuning, zodat zij bewuste, pedagogisch verantwoorde en bestendige keuzes kunnen maken over digitalisering in hun onderwijs en organisatie. Praktische handreikingen om tot een visie te komen en goede voorbeelden van scholen worden gedeeld via organisaties als Kennisnet en het Expertisepunt Digitale Geletterdheid.

Wil levenslange toegang tot STEM-onderwijs van jongs af aan in de Nederlandse situatie beklijven, is er dan geen flankerend beleid nodig? Wat gaat het kabinet ondernemen om Nederlandse leerlingen meer plezier te laten ervaren in natuurwetenschappen en hun zelfconcept in natuurwetenschappen te verhogen?

Het kabinet onderschrijft het belang van hoogwaardig en inclusief STEM-onderwijs van jong tot oud en voor meiden en jongens. Kennis en vaardigheden op dit gebied zijn essentieel om deel te nemen aan de samenleving en opgewassen te zijn voor de toekomst – denk aan de klimaat- en energietransitie. Alleen toegang tot goed STEM-onderwijs is daarbij niet voldoende. Het is ook belangrijk dat jongeren positieve ervaringen opdoen met STEM, hun talent ontdekken en zich er vertrouwd mee voelen. Daarom zet het kabinet onder andere via de programma's Techkwadraat en Sterk Techniekonderwijs in op kwalitatief hoogstaand STEM-onderwijs waarin expliciet aandacht is voor (gender)inclusiviteit. Met het Actieplan Groene en Digitale Banen en de Talentstrategie werkt het kabinet toe naar levenslange toegang tot STEM-onderwijs en borging van huidige initiatieven in het funderend onderwijs. Het kabinet ziet de aanbevelingen als een aansporing om te blijven werken aan STEM-onderwijs waarin niet alleen kennis en vaardigheden centraal staan, maar ook nieuwsgierigheid, plezier en vertrouwen in het eigen kunnen.

Bij de inzet van Nederland maakt het kabinet melding van de alliantie 'Worden wie je bent', waarbij men de belemmerende genderstereotypen in het onderwijs doorbreekt. Al in 2017 heeft de Kamer het kabinet gewezen op schoolboeken die vol staan met stereotypen, maar destijds antwoordde de betrokken minister: "De Rijksoverheid gaat niet over de leermiddelen die op scholen gebruikt worden. Gezien de vrijheid van onderwijs is het dan ook niet passend

voor de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media de educatieve uitgeverijen op de inhoud van leermiddelen aan te spreken."[11] *Betekent dit nog altijd dat schoolboeken in Nederland veel teniet kunnen doen van wat de alliantie tot stand brengt? Of ziet het huidige kabinet inmiddels meer mogelijkheden om stereotypen in schoolboeken tegen te gaan?*

De Rijksoverheid gaat niet over leermiddelen die op scholen gebruikt worden en kan niet sturen op de inhoud van leermiddelen. Wel is er behoefte en werken we aan wat duidelijkere kaders om de kwaliteit van leermiddelen te bevorderen. De Kwaliteitsalliantie Leermiddelen (een samenwerkingsverband van scholen, leerlingen, experts en leermiddelenmakers) spant zich in om de kwaliteit van leermiddelen en de effectieve inzet ervan te stimuleren. Het Nationaal Kennisinstituut Onderwijs (NKO) en Stichting Leerplanontwikkeling (SLO) hebben in opdracht van OCW en met inbreng van de Kwaliteitsalliantie, het Landelijk Kwaliteitskader Leermiddelen ontwikkeld. Dit kader is een hulpmiddel dat scholen en uitgevers kunnen gebruiken. De ambitie is om het door te ontwikkelen tot een keurmerk, zoals opgenomen in het coalitieakkoord. Als leerlingen zich in een leermiddel kunnen herkennen komt dit de leeropbrengsten ten goede. Daarom is in het kwaliteitskader ook opgenomen om stereotypering te vermijden. Dit stimuleert tevens dat leermiddelen niet worden gebruikt als die leiden tot het verspreiden van haat of het aanzetten tot discriminatie, zoals door uw Kamer is verzocht middels de aangenomen motie Müller.[12]

Deze leden vragen of het kabinet ook recente voorbeelden kan geven van voorstellen van Europese inzet die onvoldoende meerwaarde zouden hebben voor ons onderwijs en waarbij de Nederlandse vertegenwoordiging dus op de rem is gaan staan.

Het kabinet ziet vooral meerwaarde in EU-onderwijssamenwerking wanneer dit op systeemniveau ondersteunend is aan ons nationale beleid. Dit is het geval wanneer de EU bijdraagt aan kennisopbouw en uitwisseling van best-practices. Daarin ziet het kabinet een rol voor de EU bij het meer duiden van dalende basisvaardigheden en gezamenlijke kennisopbouw met betrekking tot digitalisering en AI in het onderwijs. Dit zijn vraagstukken waar elk land voor staat en waar we van elkaar kunnen leren. Het kabinet ziet minder meerwaarde en staat op de rem wanneer de EU zich te direct richt op het beïnvloeden van individuele leraren en onderwijsinstellingen, bijvoorbeeld door het zelf ontwikkelen en promoten van leermiddelen. Dit kan afleiden van de nationale beleidskaders en opgaven waar onderwijsinstellingen voor staan.

Kan het kabinet zo'n AI-heffing op nationaal niveau regelen? Of moet het per se op Europees niveau worden geregeld? Gaat de minister bij dit bespreekpunt ook de positie van makers, zoals auteurs, acteurs, musici, vertalers en journalisten aan de orde stellen en op de mogelijkheden om hun positie ten opzichte van grote techbedrijven, mediaplatforms en productie-instellingen te versterken? Ziet zij in de Europese regelgeving wellicht ook belemmeringen voor Nederlandse regelgeving voor generatieve AI, die makers moet

[11] Kamerstuk 2018D17335.

[12] Kamerstuk 30 420, nr. 461.

beschermen tegen gedwongen contractuele bepalingen waarin zij hun werk moeten afstaan voor het trainen van AI-modellen? Welke Europese regelgeving betreft het dan? Hoe gaat zij deze dan wegnemen?

Met de leden van de Pro-fractie vindt het kabinet het wrang dat de output van AI-modellen voor algemene doeleinden die getraind zijn met menselijke creaties, waarvoor de makers vaak geen vergoedingen hebben gekregen, concurreren met menselijke creaties.

Toch is het zo dat de ontwikkelaars van dergelijke AI-modellen, als zij zich houden aan bepaalde voorwaarden, op basis van de tekst-en-datamining-uitzondering uit de Europese DSM-richtlijn, gebruik mogen maken van werken van makers zonder voorafgaande toestemming en zonder dat daarvoor een vergoeding behoeft te worden betaald, mits de werken uit een legale bron afkomstig zijn en de makers geen voorbehoud (opt-out) hebben gemaakt. De AI-verordening schrijft voor dat de AI-ontwikkelaars een "*sufficiently detailed summary*" moeten maken van de werken waarmee hun modellen zijn getraind zodat de makers kunnen controleren of de voorwaarden van de tekst- en datamining uitzondering worden gerespecteerd. Ontwikkelaars van AI-modellen die de voorwaarden niet respecteren plegen inbreuk op auteursrechten en kunnen daarvoor aansprakelijk worden gesteld en veroordeeld tot het vergoeden van de geleden schade.[13]

Makers en uitvoerend kunstenaars dragen hun rechten in de praktijk vaak over aan producenten, uitgevers of omroepen (verder: 'exploitanten'), die hun werk exploiteren. Exploitanten kunnen afspraken met AI-ontwikkelaars maken over het gebruik van deze werken. Op grond van het Auteurscontractenrecht moeten exploitanten de makers van wie zij de werken exploiteren niet alleen een billijke vergoeding betalen, maar ook moeten zij hen informeren over de exploitatiewijzen van het werk en de daarmee gegenereerde inkomsten.

Makers die zeggenschap over hun werken willen houden zullen dus een voorbehoud moeten maken of laten maken door hun exploitanten. Dan moeten de ontwikkelaars van AI-modellen eerst toestemming vragen om hun werken te mogen gebruiken. Aan het verlenen van toestemming kunnen voorwaarden worden verbonden zoals het betalen van een licentievergoeding.

De Europese Commissie komt in de eerste helft van 2027 met een voorstel voor een richtlijn met maatregelen om die licentiemarkt verder tot ontwikkeling te laten komen en de handhaving van auteursrecht in de context van AI te intensiveren. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid is eerstverantwoordelijke voor het auteursrecht. Zij zal uw Kamer op de gebruikelijke wijze informeren over het richtlijnvoorstel. Gezien het inherent grensoverschrijdende karakter van de uitdagingen,

[13] Op 31 juli 2026 oordeelde de rechtbank in München (Landgericht München I, zaaknummer 42 O 763/25) dat Suno auteursrechten heeft geschonden door beschermde muziek zonder licentie te gebruiken voor AI-training en herkenbare delen daarvan te reproduceren. Authentieke interpretatie is voorbehouden aan het Hof van Justitie van de EU.

is een gecoördineerde Europese aanpak meer effectief en meest efficiënt. Het kabinet neemt het perspectief van de sector mee in de onderhandelingen over het richtlijnvoorstel.

Met de Europese DSM-richtlijn en de Europese AI-verordening is het beleidsvoortouw van de individuele lidstaten naar de EU verschoven. Nederland is niet langer eigenstandig bevoegd om de uitzondering met aanvullende voorwaarden te belasten. Dit zou barrières opwerpen voor het naar behoren functioneren van de interne markt en innovatie. Dat laatste proberen de richtlijn auteursrecht in de digitale ééngemaakte markt en de AI-verordening juist te voorkomen.

De leden van de PRO-fractie juichen het voorstel toe om de jury uit te breiden met het nog op te zetten Youth Cultural Ambassador Network waarmee ook de stem van de jeugd wordt betrokken in het selectieproces. Kan het kabinet toelichten in hoeverre hiermee te zijner tijd wordt gewaarborgd dat activiteiten van een Europese culturele hoofdstad ook veel duidelijker iets voor en door jongeren worden?

In het voorstel van de Commissie is in het kader van sociale inclusie opgenomen dat gelijke kansen moeten worden bevorderd, de toegang tot en deelname aan cultuur moet worden verbeterd en zo breed mogelijk mensen betrokken moeten worden. Hierbij wordt expliciet genoemd dat dit zich moet richten op kinderen en jongeren, naast ook de doelgroepen van mensen met een handicap en mensen die met armoede of sociale uitsluiting worden bedreigd. Dit is uitgewerkt in één van de algemene doelstellingen die zich richt op het verbeteren van de toegang tot en deelname aan cultuur. In de nieuwe actie worden de kandidaat-steden ook beoordeeld op het criterium dat jongeren betrokken worden bij het ontwerp en de uitvoering van het culturele programma. Het kabinet ziet daarom dat de Commissie met het voorstel duidelijk inzet op deelname door jongeren maar ook het betrekken van jongeren bij de voorbereiding en uitvoering van voorstellen.

Hoe kijkt het kabinet naar de steun van bigtechbedrijven voor een leeftijdsgrens? Is dat niet bewijs dat de maatregel niet ver genoeg gaat? Onder welke voorwaarden is een leeftijdsgrens van 15 jaar voldoende veilig, zonder privacy- of online kinderrechten te beperken? De leden van de PRO-fractie willen graag concreet horen wat het kabinet gaat doen om verslavende algoritmes en manipulatief ontwerp te verbieden, zowel op Europees als op nationaal niveau.

Het kabinet zet in op een brede aanpak om minderjarigen online te beschermen. Het kabinet ziet de minimumleeftijd van 15 jaar voor onveilige sociale media als een noodzakelijke, tijdelijke maatregel, zolang platforms onvoldoende veilig zijn voor minderjarigen. De criteria waarop besloten wordt dat sociale media of andere digitale diensten veilig genoeg zijn voor kinderen, worden nader uitgewerkt. Het is daarbij bijvoorbeeld van belang dat een digitale dienst geen kenmerken bevat die schadelijk kunnen zijn voor kinderen, zoals algoritmes die negatief of schadelijk gedrag stimuleren of verslavende ontwerptechnieken. De Europese Commissie heeft inmiddels via de publicatie van de *EU KIDS Act* een voorstel gedaan voor veilige digitale diensten voor

minderjarigen. In deze verordening wordt een Europese geharmoniseerde minimumleeftijd van 15 jaar voorgesteld voor het zelfstandig aanmaken van accounts op risicovolle socialenetwerk- en videoplatformdiensten. Voor kinderen tussen de 13 en 15 jaar kunnen ouders een 'mini-account' aanmaken met beperkte functionaliteiten. Naast de leeftijdsgrens introduceert de EU KIDS Act verplichtingen voor veilig ontwerp (*safety by design*), zoals het verbod op verslavende algoritmen en manipulatief ontwerp.

Het kabinet steunt deze Europese aanpak, zoals ook uiteen wordt gezet in het BNC-fiche inzake de EU KIDS Act[14], omdat sociale media grensoverschrijdend zijn en een eenduidige regeling zorgt voor een gelijk speelveld, betere handhaving en gelijke bescherming voor kinderen in de EU. Het kabinet benadrukt dat een leeftijdsgrens alleen niet voldoende is en dat structurele veranderingen in het ontwerp van platforms essentieel zijn. Het kabinet vraagt bovendien aandacht voor het borgen van fundamentele rechten van minderjarigen tijdens de onderhandelingen over het voorstel. Met de *Digital Services Act (DSA)* en de *EU KIDS Act* tezamen wordt voorzien in de regulering van verslavend ontwerp voor minderjarigen bij een brede groep van online diensten, alsook voor gebruikers ongeacht hun leeftijd op zeer grote online platforms en zoekmachines. Daarnaast wordt op korte termijn het Europese voorstel voor een *Digital Fairness Act (DFA)* verwacht waarbij, naar verwachting, in het verlengde van de *KIDS Act* en de DSA, verdere regulering van verslavend ontwerp zal worden opgenomen. Op basis van bestaande en aankomende Europese wetgeving is dus al veel mogelijk. Bovendien geldt voor de EU-regulering met betrekking tot verslavend ontwerp dat sprake is van maximumharmonisatie. Dat betekent dat er geen ruimte is om op nationaal niveau aanvullende wetgeving aan te nemen over hetzelfde onderwerp.

Naast maatregelen op Europees niveau, werken we ook aan nationaal beleid. Dat doen we door werk te maken van een online publieke ruimte die is vormgegeven vanuit publieke waarden, gebruikersbelangen, keuzevrijheid en democratische weerbaarheid. Daar geven we onder meer invulling aan door het stimuleren van open en alternatieve digitale voorzieningen, het vergroten van interoperabiliteit tussen verschillende diensten, en door als overheid zelf gebruik te maken van alternatieve (decentrale) digitale voorzieningen zoals Mastodon (social.overheid.nl) en Voxit voor praatmeemetdeoverheid.nl.

Het kabinet blijft inzetten op een brede aanpak, waarbij Europese en nationale maatregelen samen zorgen voor een veilige online omgeving. Hierbij wordt rekening gehouden met fundamentele rechten, zoals privacy, informatievrijheid en digitale inclusie, en wordt gestreefd naar proportionele en effectieve maatregelen.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

Deze leden lezen dat het kabinet inzet op een sterkere nadruk op de relatie tussen AI-vaardigheden, digitale soevereiniteit en het concurrentievermogen van Europa. Deze leden

[14] Tweede Kamer, Fiche 3: Verordening en mededeling inzake EU KIDS Act, 17 september 2026, Kamerstuk 2026Z23674.

zien die relatie ook en vragen het kabinet hoe deze inzet zich in de praktijk materialiseert. In het bijzonder gezien de spanning die er kan bestaan tussen enerzijds de gevoelde noodzaak om in digitale geletterdheid op te bouwen en tegelijkertijd de afhankelijkheid van niet-Europese aanbieders om die digitale geletterdheid mee op te bouwen.

Nederland zet zich in voor het versterken van AI-geletterdheid van leerlingen, studenten en leraren, onder meer via digitale geletterdheid in het curriculum, professionalisering van leraren en praktische richtlijnen voor een verantwoorde toepassing van AI. AI-vaardigheden zijn een belangrijk element in het (Europees) concurrentievermogen en toekomstgereedheid van onze leerlingen en studenten. Het kabinet zet zich samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven in voor het aantrekken, opleiden en behouden van AI-talent. De Talentstrategie, waarin digitalisering en AI als prioritair domein is aangemerkt, biedt hiervoor het kader en de kennis, kunde en keuzes.[15]

Met de ambities en acties in het Regieplan digitalisering zal het kabinet in het funderend onderwijs stappen zetten om AI-vaardigheden en digitale soevereiniteit in samenhang te versterken. De kerndoelen voor digitale geletterdheid in het funderend onderwijs en de curricula van opleidingen in het vervolgonderwijs zijn geformuleerd op basis van algemene principes. Onderwijsinstellingen hebben daardoor de vrijheid om zelf passende les- en trainingsmethodes en bijbehorende digitale middelen te kiezen. Het versterken van digitale geletterdheid vereist dus geen afhankelijkheid van niet-Europese aanbieders. Voor de digitale infrastructuur waar deze software op draait zijn onderwijsinstellingen wel in grote mate afhankelijk van niet-Europese aanbieders. In de Kamerbrief van 2 juli wordt de aanpak voor het versterken van digitale autonomie in het onderwijs beschreven.[16] Hierin wordt ook beschreven Nederland zich inzet voor nauwere Europese samenwerking op het gebied van digitale infrastructuur middels het *European Digital Infrastructure Consortium* voor Onderwijs (hierna: EDU-EDIC) waar Nederland voortrekker van is.[17] Door gezamenlijk eigen digitale voorzieningen, technologie en expertise te ontwikkelen en op te bouwen, ontwikkelen we standaarden voor platforms waarop Europese regels en waarden worden nageleefd en verminderen we de afhankelijkheid van niet-Europese aanbieders.

Inbreng van de leden van de JA21-fractie

Ierland heeft juist een STEM-strategie voor tien jaar gevoerd (2017-2026). Is het kabinet bekend met de evaluatie van deze Ierse strategie? Welke onderdelen daarvan hebben aantoonbaar effect gehad? Kan de minister aangeven welke andere landen een succesvolle STEM-aanpak uitrollen en hoe ze dat financieren?

Het kabinet is goed bekend met de Ierse STEM-strategie. Dit beleid is erop gericht om onderwijs- en opleidingsactiviteiten te stroomlijnen en ervoor te zorgen dat leerlingen,

[15] Kamerstukken 36630, nr. 4 Kabinet lanceert Talentstrategie voor toekomstige welvaart | Rijksoverheid.nl

[16] Kamerstukken 32034, nr. 83 Digitale leermiddelen | Tweede Kamer der Staten-Generaal

[17] Uitvoeringsbesluit (Eu) 2026/2413 Van De Commissie Van 3 November 2026 Tot Oprichting Van Het Europees Consortium Voor Digitale Infrastructuur Voor Onderwijs (Edu-Edic) L_202602413NL.000101.fmx.xml

studenten, docenten, leidinggevenden (en scholen en de samenleving als geheel) kunnen profiteren van voortdurend verbeterend, dynamisch en hoogwaardig STEM-onderwijs. Wat de strategie succesvol maakt is het feit dat de ambitie om leerlingen de essentiële vaardigheden voor de toekomst bij te brengen breed wordt gedragen in het Ierse onderwijslandschap en de bredere samenleving. Tegelijkertijd constateerde de Ierse onderwijsinspectie dat de beoogde effecten nog niet overal zichtbaar waren. Een definitieve effectevaluatie van de gehele strategie is van belang om vast te stellen welke maatregelen daadwerkelijk effectief zijn geweest.

Ook Oostenrijk, Finland en Estland hebben bekende STEM-aanpakken. Wat deze aanpakken gemeen hebben is dat ze samenwerking tussen relevante stakeholders zoals onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven bevorderen. Finland werkt bijvoorbeeld aan de nationale LUMA-strategie 2030 waarbij scholen, universiteiten en kennisinstellingen samenwerken. Het aandeel studenten in STEM-opleidingen steeg daar van 33,6% in 2015 naar 35,3% in 2023, tegenover een EU-gemiddelde van 26,9%. De financiering komt onder meer vanuit het ministerie van Onderwijs en Cultuur en de betrokken onderwijs- en kennisinstellingen.

Het kabinet betrekt internationale ervaringen bij de verdere ontwikkeling van het Nederlandse STEM-beleid. Daarbij wordt voortgebouwd op de Talentstrategie, het Actieplan Groene en Digitale Banen en bestaande programma's, met aandacht voor continuïteit, monitoring en het behoud van succesvolle initiatieven.

Zonder voldoende leraren wiskunde, natuurkunde en scheikunde komt van een STEM-strategie weinig terecht. De leden van de JA21-fractie wijzen op onderzoek in Engeland.[18] Daaruit blijkt dat een gerichte bonus van ongeveer £ 2.000 per jaar voor beginnende docenten wiskunde en natuurkunde het vertrek uit het onderwijs met circa 23 procent verminderde. Is de minister bekend met dit onderzoek? Welke instrumenten bestaan er op dit moment in Nederland om specifiek leraren in de bètavakken aan te trekken en te behouden en hoe worden die benut? Welke andere lidstaten werken met gerichte beloning of andere prikkels voor leraren in tekortvakken, en met welk resultaat?

Het kabinet is bekend met het Engelse onderzoek van Benhenda en Sims. Het laat zien dat gerichte financiële prikkels mogelijk bijdragen aan het behoud van leraren in tekortvakken. Je ziet wel vaker voorbeelden van beurzen voor lerarenopleiding in tekortvakken en gerichte bonussen voor leraren die in regio's met tekorten werken. Voorbeelden hiervan zijn Slowakije en Tsjechië.

In Nederland bestaan verschillende instrumenten om leraren aan te trekken en te behouden, waaronder subsidies voor zij-instromers, tegemoetkomingen in studiekosten en de lerarenbeurs. Daarnaast wordt via de onderwijsregio's samengewerkt aan het

[18] Benhenda en Sims, 2022, The effect of financial incentives on the retention of shortage-subject teachers: evidence from England (https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10149734/).

werven, opleiden en behouden van onderwijspersoneel. Nederland kent geen landelijke financiële toeslag voor leraren in specifieke tekortvakken.

Volgens PISA 2025 presteren Estland en Polen het best van de EU op wiskunde en Estland ook op natuurwetenschappen. Nederland scoort op wiskunde relatief goed, maar 30 procent van de leerlingen haalt in wiskunde en 27 procent in natuurwetenschappen niet het basisniveau. Kan de minister voor Estland en Polen aangeven wat bekend is over de factoren achter die resultaten? Denk aan curriculum, centrale examinering, de opleiding en vakkennis van leraren en de onderwijstijd voor wiskunde en de natuurwetenschappen. Welke van deze factoren verschillen het meest van de Nederlandse situatie?

Maatregelen die in het ene land werken zijn niet per definitie succesvol in een ander land. Het onderwijsstelsel in Nederland vertoont veel verschillen met de stelsels in Estland en Polen. De succesvolle aanpakken in deze landen zijn daarom niet één op één over te nemen. Bovendien is er niet één verklaring voor de achteruitgang in basisvaardigheden en ook niet één simpele oplossing.

Wat we als overeenkomst zien in landen waar het goed gaat, is dat er een heldere focus is op wat belangrijk is, dat partijen het daar samen over eens zijn en dat inzichten over wat vervolgens effectief onderwijs is, vanuit de wetenschap en vanuit het klaslokaal, ook toegepast worden op school. Dat is ook het uitgangspunt voor de Versterkingsagenda Taal en andere basisvaardigheden. Ook blijven we in gesprek met onze buitenlandse partners, waaronder Estland en Polen, om kennis uit te wisselen en van en met elkaar te leren.

Het STEM Education Strategic Plan van de Commissie kondigt onder meer een Europees STEM-competentiekader en een gemeenschappelijk Europees ingenieursdiploma aan. Kan de minister bevestigen dat deze instrumenten vrijwillig blijven en de Nederlandse bevoegdheid over curriculum en accreditatie niet op een onwenselijke manier raken? Welke Europese middelen zijn met dit plan gemoeid? Wat levert het Nederland concreet op bovenop wat al via de Talentstrategie en het Actieplan Groene en Digitale Banen gebeurt?

Het kabinet kan inderdaad bevestigen dat deze instrumenten vrijwillig blijven en de Nederlandse bevoegdheid over curriculum en accreditatie niet op een onwenselijke manier raken. Het kabinet zal hier ook op blijven toezien. Voor de uitvoering van het STEM-plan is geen afzonderlijk Europees budget vastgesteld. Diverse fondsen dragen bij aan het behalen van de doelen uit de mededeling, waaronder Erasmus+ en ESF+.

Voor Nederland biedt het plan vooral meerwaarde door het bevorderen van Europese samenwerking, kennisuitwisseling en een betere aansluiting tussen onderwijs en de toekomstige behoefte aan STEM-vaardigheden. Denk hierbij aan gezamenlijke competentiekaders, uitwisseling van goede onderwijspraktijken en internationale samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijfsleven. Ook is er aandacht voor het vergroten van de deelname van meisjes aan STEM-opleidingen. Het kabinet ziet het Europese plan daarmee als een aanvulling op de Nederlandse Talentstrategie en het

Actieplan Groene en Digitale Banen. Deze nationale initiatieven blijven leidend voor de Nederlandse aanpak. Europese samenwerking kan helpen de bestaande inzet te versterken, versnippering tegen te gaan en succesvolle initiatieven breder toepasbaar te maken.

Nederland is verheugd over de focus op digitale autonomie in het onderwijs en steunt een Europese aanpak, onder meer via de EDU-EDIC, die alternatieven voor Big Tech-platforms in het onderwijs bevordert, en wordt daar voor gastland. Welke middelen zijn daarvoor gereserveerd? Wat is precies de inzet om die autonomie te bewerkstelligen?

Alle deelnemende lidstaten zullen een jaarlijkse contributie betalen. Hiermee worden de operationele kosten van de EDU-EDIC betaald, waaronder de directeur en een ondersteunend secretariaat. Daarnaast heeft Nederland op de OCW-begroting een reservering gemaakt voor het organiseren van de Nederlandse capaciteit en inhoudelijke inbreng. Het inhoudelijke werkprogramma van EDU-EDIC zal bekostigd worden door in de komende jaren in te schrijven op Europese subsidiestromen vanuit het huidige Digital Europe programma en het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2028-2034.

Het consortium bestaat naast Nederland uit België, Finland, Frankrijk, Griekenland, Kroatië, Slovenië en Spanje. Lidmaatschap van de EDU-EDIC staat open voor alle lidstaten. Onder leiding van Nederland wordt er de komende maanden een sterk inhoudelijk programma neergezet met behulp van de expertise uit de verschillende lidstaten. Vanuit Nederland wordt er nauw samengewerkt met Kennisnet, SURF, SIVON en NOLAI om de nationale praktijk zo goed mogelijk te belichten.

Het versterken van digitale autonomie kan versneld worden door op Europees niveau te werken aan gedeelde soevereine oplossingen en standaarden. Met de EDU-EDIC zal daarnaast invulling worden gegeven aan de ambitie om nationale initiatieven op Europees niveau op te schalen. De EDU-EDUC is in eerste instantie gericht op het funderend onderwijs. EDU-EDIC zal zich in de kern richten op het ontwikkelen van Europese alternatieven voor digitale en door AI-gesteunde onderwijsproducten, het stimuleren van de EdTech markt en het scheppen van de juiste randvoorwaarden voor veilige en transparante gegevensuitwisseling binnen de digitale infrastructuur voor het onderwijs.

Het kabinet schrijft dat Nederland meerwaarde ziet in Europese ondersteuning op systeemniveau: investeren in de kennisbasis over effectieve aanpakken, grensoverschrijdende monitoring en analyse van leerprestaties en het delen van goede praktijken. Kan het kabinet nu al ingaan op de vraag welke lessen van andere Europese landen te leren zijn ten aanzien van deze zaken? Welke mogelijkheden ziet het kabinet om leerprestaties grensoverschrijdend te monitoren en welke ideeën of plannen bestaan daarvoor?

Er valt veel te leren van andere landen. Het kabinet kijkt bijvoorbeeld met belangstelling naar landen die consequent hoog scoren op PISA om lessen te trekken uit hun aanpak.

Het is wel belangrijk om te onderkennen dat maatregelen die in het ene land werken niet per definitie succesvol zijn in een ander land. Bovendien is er niet één verklaring voor uitdagingen zoals de achteruitgang in basisvaardigheden of lerarentekorten en ook niet één simpele oplossing. Leerprestaties worden al grensoverschrijdend gemonitord, bijvoorbeeld via PISA door de OESO en de Education and Training Monitor door de Europese Commissie.